

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ПРЕДМЕТ: ЛИКОВНА КУЛТУРА

РАЗРЕД: ПЕТИ

СЕДМИЧНИ БРОЈ ЧАСОВА: 2

ГОДИШЊИ БРОЈ ЧАСОВА: 72

ОПШТИ ЦИЉ

Циљ наставе ликовне културе је да доприноси развијању стваралачког мишљења и естетских критеријума кроз практичан рад, изграђивању позитивног односа према култури и умјетности, те оспособљавању ученика за активно стваралачко учествовање у културном животу друштвене средине.

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ

- Повезивање и разликовање дводимензионалних и тродимензионалних облика.
- Развијање и унапређивање критеријума према дјелима ликовне умјетности и ликовним појавама у животу.
- Усавршавање знања о боји и креативно коришћење боје у ликовном изражавању, али и у различитим животним ситуацијама (нпр. одијевању, уљепшавању простора, ...).
- Развијање способности за усклађивање ликовног рада са звуком, покретом, литерарним изразом и сценским луткарством.
- Препознавање и разликовање ликовне технике и материјала.
- Оспособљавање за стварање ликовног дјела примјењујући различите ликовне технике и материјале.
- Развијање способности и вјештина за учествовање у уређењу и обликовању простора у школи, код куће и у окружењу.

ПРЕГЛЕД ОБЛАСТИ И ТЕМАТСКИХ ЦЈЕЛИНА

Наставна област и тема	Оквирни број часова
Област 1: СЛИКАЊЕ	30
Тема 1: Сликарски материјали и технике	18
Тема 2: Основне и изведене боје	12
Област 2: ПРОСТОР, КОМПОНОВАЊЕ И ПРЕОБЛИКОВАЊЕ	22
Тема 1: Колаж и асамблаж /површински и тродимензионални	12
Тема 2: Моделовање/површина, маса, волумен	10
Област 3: ПРОСТОР И ОДНОСИ У ПРОСТОРУ	20
Тема 1: Везивање облика у тродимензионалном простору и равни	10
Тема 2: Амбијент /сценски простор	10

Исходи учења	Садржаји програма	Корелација са другим наставним предметима
Област 1: СЛИКАЊЕ (30 часова)		
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> користи усвојена знања о сликарским техникама; препознаје сликарске материјале који се користе у акварел техници; разликује и користи сликарске технике акварела, пастела, креде у боји и темпера; креативно се изрази сликарским техникама темпера, акварел, пастел, креда у боји... 	<p>Тема 1: Сликарски материјали и технике</p> <ul style="list-style-type: none"> Карактеристике акварел технике. Карактеристике гваш технике. Карактеристике пастел боја: суви пастел, воштани пастел и уљани пастел. Карактеристике темпера. 	Природа и друштво
<ul style="list-style-type: none"> идентификује боје сунчевог спектра; разликује основне, изведене и терцијарне боје; разликује топле и хладне боје; самостално добије изведене боје; самостално и креативно се ликовно изрази користећи основне боје и самостално добијене изведене боје. 	<p>Тема 2: Основне и изведене боје</p> <ul style="list-style-type: none"> Црвена + жута = наранџаста. Плава + црвена = љубичаста. Жута + плава = зелена. 	Природа и друштво Српски језик Музичка култура Вјеронаука
Област 2: ПРОСТОР, КОМПОНОВАЊЕ И ПРЕОБЛИКОВАЊЕ (22 часа)		
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> разликује колаж од асамблажа; користи разноврсне материјале; анализира материјале које користи у техникама колаж и асамблаж; маштовито се ликовно изрази. 	<p>Тема 1: Колаж и асамблаж /површински и тродимензионални</p> <ul style="list-style-type: none"> Колаж I (грађење цјелина од обојених и необојених површина). Колаж II (компоновање различитих материјала површинског и тродимензионалног карактера). 	Природа и друштво Математика
<ul style="list-style-type: none"> уочава и разликује површину, масу, волумен, простор; самостално представи карактеристичне облике у простору. 	<p>Тема 2: Моделовање/површина, маса, волумен</p> <ul style="list-style-type: none"> Композиција површинских геометријских облика. Композиција тродимензионалних облика (тијела). 	Српски језик (занимљив текст, текст из школске лектире) Математика Музичка култура (слушање музике)

	<ul style="list-style-type: none"> • Моделовање у глини, глинамолу, пластелину. • Моделовање рециклираним материјалима. 	
Област 3: ПРОСТОР И ОДНОСИ У ПРОСТОРУ (20 часова)		
<p>Ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • разликује апстрактне од геометријских облика; • разликује површинске од тродимензионих облика; • разликује обликовање од цртања и сликања; • организује и ликовно представи тродимензионалне облике у простору и равни. 	<p>Тема 1: Везивање облика у тродимензионалном простору и равни</p> <ul style="list-style-type: none"> • Компоновање апстрактних облика у простору према положеној косој или усправној линији. • Организација бојених облика у односу на раван у простору. • Организација тродимензионалних облика у простору и равни. 	Природа и друштво Математика
<ul style="list-style-type: none"> • зна основне појмове о простору; • опази и представи облике у простору; • разликује материјале и технике у изради маске и сцене; • самостално израђује маску и сцену користећи различите ликовне технике и материјале; • организује представе по групама користећи маске и сцену. 	<p>Тема 2: Амбијент /сценски простор</p> <ul style="list-style-type: none"> • Идејна рјешења за израду маске. • Израда маске. • Израда сцене. • Реализација представе по групама. 	Српски језик Музичка култура
<p>ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКА УПУТСТВА И ПРЕПОРУКЕ</p> <p>ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА</p> <p>Програм наставног предмета <i>Ликовна култура</i> за пети разред је структурисан тако да обухвата три наставне цјелине (области) које садрже по двије наставне теме. Одлуку о редослиједу и динамици реализације наставних тема доноси сам наставник у складу са личним одређењима, корелацијом са другим наставним предметима, афинитету ученика или неким другим разлозима. Свака од наставних тема треба да задовољи одређене потребе ученика и пружи могућност специфичног и различитог ликовног изражавања ученика. Приликом реализације сваке од наставних тема, веома је важно ученике „заштити“ од кича, стереотипа и шаблона. Ученике треба усмјеравати да прате ликовне изложбе у музејима, галеријама, као и да се упознају с радом ликовних умјетника у својим срединама и шире. Кад је могуће, треба организовати и заједничке посјете изложбама ликовних радова, уз стручно вођење.</p> <p>Предложени фонд часова за остварење исхода учења и реализацију садржаја одређене наставне теме могуће је кориговати, тј. извршити прерасподјелу фонда часова за поједине наставне области и теме у складу са интересовањима, опремљеношћу и условима у којима се настава одвија. Оквирни број часова</p>		

за наставне области је: **Сликање** - 30 часова, **Простор, компоновање и преобликовање** - 22 часа и **Простор и односи у простору** - 20 часова.

Планирање и програмирање ликовних садржаја потребно је (колико је то могуће) ускладити са садржајима учења других наставних предмета, прије свега са српским језиком, природом и друштвом, вјеронауком... На примјер: Текст Гвида Гартале „Подела улога“ треба планирати онда када се ради Амбијент / Сценски простор. Уколико је из објективних разлога тешко ускладити овај текст са ликовним садржајима, може се одабрати и неки други драмски текст који ће ученицима послужити за израду маске, сцене и на крају за извођење.

Часове Колажа и асамблажа (површинског и тродимензионалног) је најбоље планирати у оном периоду када се јавља потреба за пригодним темама. Колаж и асамблаж са мотивима пристиглих годишњих доба, вјерских и међународних празника...

РЕАЛИЗАЦИЈА НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Како би се задовољио индивидуални доживљај и израз, те креативност и оригиналност, погрешно би било на часовима ликовне културе захтијевати од ученика да прецртавају (пресликавају) оно што им је показано као подстицај за рад. Оно што цртају, сликају, стварају треба да буде њихов сопствени израз, доживљај онога што су чули на часовима ликовне културе или неког другог наставног предмета уколико је планирање тематски прожето.

Наставник треба водити рачуна да не даје много готових рјешења, слика, цртежа, фотографија, модела, како се код ученика не би смањила, или чак изостала, стваралачка способност.

Ученици који имају развојних тешкоћа, свој ликовни израз треба да постижу оним ликовним материјалима и техникама којима ће осјећати угодне емоције. Нпр. ученик који има слабо развијену моторику, неће радити маказама, али му се може дати задатак гдје ће умјесто резања савијати папир или лијепити ситне комадиће папира. Умјесто рада темперама, може радити дрвеним бојама, фломастерима или воштаним бојама.

Избор ликовних материјала треба да буде разноврстан, али да се сведе на оно што је доступно ученицима и њиховим родитељима, те њиховим материјалним могућностима. Није препоручљиво да наставник често ученике и њихове родитеље обавезује да обезбјеђују разноврсне и теже доступне материјале за рад.

ОБЛАСТ 1: СЛИКАЊЕ

Тема 1: Сликарски материјали и технике

Омогућити ученицима да упознају карактеристике акварела као сликарске технике. Подстицати уочавање карактеристика акварела на умјетничким дјелима већег броја аутора, као и запажање најчешћих мотива који су погодни за рад са акварелом. Практичан рад са акварелом: растварање боја, наношење боја на подлогу, разливање боја, мијешање боја и акценти. Могући мотиви: чудни снови, путовање кроз космос, у дубинама мора...

Упознати ученика са својствима пастела и креды у боји: врсте подлога на којима се може радити пастелом или кредом – како се може одржати њихова постојаност на подлози; шта значи појам „пастелности“ и који мотиви се њима могу најбоље изразити. Могући мотиви: илустровање текстова лирских пјесама, воће или цвијеће (рад по узору на природу)...

Упознати детаљније ученике са својствима темпера и подлогама на којима се може њима сликати. Могући мотиви: кишни дан, мртва природа са интересантним предметима.

Тема 2: Основне и изведене боје

Упознати ученике са основним и изведеним бојама, те како ће препознати основне и изведене боје. Поучити и оспособити ученике како да самостално добију изведене боје. У складу с тим потребно је ученике охрабрити, подстицати и оспособити да се самостално и слободно ликовно изразе користећи

боје по принципу комплементарности. Подстицати машту и креативност код компоновања различитим бојама. Подстицати ученике да постављају на подлогу основне и изведене боје.

Пожељно би било у учионици изложити Освалдов круг боја, што ће омогућити да ученици визуелно брже и лакше перципирају однос међу бојама. Анализирати боје на ученичким радовима и умјетничким сликама. Могућност корелације с другим наставним предметима су велике. Кад је наставни предмет православна вјеронаука у питању, може се разговарати о фрескама, зидном сликарству, иконама, начинима како настају боје које се користе, као и о коришћењу и настанку пигмената

ОБЛАСТ 2: ПРОСТОР, КОМПОНОВАЊЕ И ПРЕОБЛИКОВАЊЕ

Тема 1: Колаж и асамблаж /површински и тродимензионални

Објаснити појам колажа (лијеplење различитих комада папира, текстила, дрвета, пијеска и других објеката на подлогу) и асамблажа (склапање, спајање различитих материјала и предмета тродимензионалног карактера). Демонстрирати технику рада. Мотивисати ученике да користе разноврсне материјале и предмете из свакодневне употребе. Повезивати ликовну културу с темама из геометрије. Наводити примјере дводимензионалних и тродимензионалних површина. Могући мотиви: лептир, клоун, цвијет из маште, јесење лишће, страшило у башти, бића и животиње из бајке, свемира, чудновате птице, чудна летјелица, необична радионица и сл.

Тема 2: Моделовање/површина, маса, волумен

Опажање, а затим рјешавање ликовним средствима разноврсних интересантних површина у задатом простору. То може бити кора дрвета, крила инсекта, лист, годови на дасци (пању), црни лук на пресеку, структура хљеба, сунђера, пчелињег саћа, стијене, кристали и сл. Постепено, укључити и боју. Практични радови (на примјер: обликовање чиније) треба да се састоје и у представљању карактеристичних маса ликовним средствима. Препоручује се рад у глини.

ОБЛАСТ 3: ПРОСТОР И ОДНОСИ У ПРОСТОРУ

Тема 1: Везивање облика у тродимензионалном простору и равни

Фокус је на тродимензионалном простору. Показати и објаснити разлику између површинских (дужина и ширина) и тродимензионалних (дужина, ширина и висина) облика. Објаснити појам пластичног обликовања. Објаснити ученицима појам масе као просторног облика са три димензије дужина, ширина и висина. Показати дјечије радове и репродукције умјетничких дјела. Могући мотиви: јаје, лопта, чаша, чамац, воће, скулптура за радни сто, мој омиљени музички инструмент.

Тема 2: Амбијент /сценски простор

Омогућити ученицима да стекну основна знања о сценографији. Објаснити улогу маске, костима, сцене... везано за важност амбијената и сценског простора. Показати неколико примјера израде маске, костима, сцена... како реалних предмета, тако и видео записа. Дати упутства за израду. Подстицати да добију складна и маштовита рјешења. Извести са ученицима представу у којој ће користити маске које су они само израдили.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Наставник треба да континуирано прати, процјењује и подстиче развијање индивидуалних потенцијала и рад сваког ученика у виду описног оцјењивања, коментара, препорука, сугестија... Није неопходно да се сваки ученички рад оцјењује, али је потребно да наставник за сваки ученички рад искаже своје мишљење о томе шта је добро, а шта је то на чему још треба радити. На тај начин ученици ће пожељети да иду ка ономе што је добро, а да постепено напуштају оно што је мање добро. Приликом процјењивања напредовања и оцјењивања ученичких постигнућа различити критеријуми се могу узети у обзир:

- однос према раду (припремљеност за час, одржавање прибора и радног простора, рационално и одговорно коришћење материјала и прибора за рад, чување радова...);
- оригиналност у односу на друге ученике и своје претходне радове;
- употреба одговарајуће сликарске технике и средства за рад;
- однос према раду/себи (истрајност у раду, истраживање информација и постављање питања, учење на грешкама...);
- однос према другима (довршавање радова у договореном року, поштовање договорених правила понашања, спремност на сарадњу са другима и уважавање других...);
- разумијевање радних задатака и повезивање нових информација са ранијим искуствима.

Наставник континуирано прати напредак ученика, како би имао увид у промјене које су се десиле током школске године. Током праћења рада и напретка ученика, наставник може да састави чек-листе за процјену и самопроцјену напретка сваког ученика, а које могу садржати различите сегменте на које наставник ставља акценат. На тај начин ученици имају могућност да посвете додатну пажњу, како би постигли бољи успјех у раду.

Бројчану оцјену наставник уноси у одјељењску књигу, у рубрику практични рад, након одређеног периода праћења рада ученика. Уколико наставник процијени да неки ученици петог разреда цртају као ученици првог или другог разреда, то ће бити показатељ да ученици нису довољно напредовали и да нису развили своје способности у складу са узрастом. Наставник на сваком дјечијем раду процјењује општи изглед и начин изражавања ликовним језиком и средствима, те општу усмјереност ученичке активности.

Вредновање треба да буде организовано као самовредновање, вредновања радова од стране других ученика, вредновање од стране учитеља.